

V. Nezval je mnohostranný člověk a básník. Spolupracuje právě tak v listě divokého katolicismu Rozmachu, vydávaném Jaroslavem Durychem, jako ve vlastenecky přebíravém a protiklerikálním Národním osvobození nebo v komunistickém Rudém právu. Proč by nemohl být také odborníkem v karbanictví?

To si myslel také Julek Vintř z Husovic, když si koupil u Pospíšila Nezvalovu knížku Falešný mariáš.

„Krucifix!“ nadával v neděli v hospodě U tří hrbů v Husovicích. „Tolikrát mne už vyhodili z hospod, že pře hraju falešně. Tak sem si koupil tu knížku o tým falešným mariášu, že tam bude něco taky o tým, jak se má šikovně v kartech fixlovat — a tu máš! Švindl je to! O kartech ani slova! Samo jakýsi učený říkání, kterému čerta kdo rozumí! Dybych to nebyl aspoň rozřezal!“

Jak vidět, Nezvalovy více i méně duchaplné nápady ani pod tak lákavým názvem, jako je Falešný mariáš, neproniknou mezi lid a nedojdou pochopení.

Přednedávnem se objevila otázka sjednotit levé umělce. Na koho se vztahuje? Je mnoho kritérií, z nichž se dá vycházeti. Zprvu rozhodovalo o levosti umělce politické přesvědčení, později tzv. tvárná revolučnost.

Jediným pravým kritériem, jak se mi zdá, je rozhodná novost a kvalita.

Každé dílo je tvořeno na základě minulých umění a současných poznatků. Záleží ve kvalitě tvůrcově.

Přirovnejme vědomí k regálu o mnoha vrstvách. Tzv. tradiční uvázli v některé předposlední zásuvce. Tzv. moderní, tj. ortodoxní stoupenci některé moderní školy, berou z nejhornější zásuvky, jež je přeplněna aktualitami současného života. Toto je nesporně povrchní moderna, jež parafrázuje a přijímá za obecná pravidla „dobovost“ či vymoženosti některé opravdově tvůrčí individuality. Opravdu tvůrčí jednatelce není vázán poslední vrstvou svého vědomí. Jeho tvoření je smělé, neukázněné, to jest nepodléhající kázní jiného tvůrčího individua. Dovede vyprazdňovat v libovolném pořadí vrstvy svého vědomí, směšuje jejich obsahy, tvoří opravdu nové a originální kombinace. Jeho vývoj není předem determinován jako u slabých individuí, má vlastní odvahu.

Revolučností není tedy dogmatické připětí se k vymoženostem některého velkého moderního uměleckého reformátora, „opakování něčí odvahy“, nýbrž vlastní svobodné pře-

měnění vědomí v tvar. Proto původnost a kvalita jsou nejjistějšími kritérii tzv. levosti v umění. Jakékoliv hodnocení vzhledem k osobnosti či ideji, již jsme uznali za moderní, je pochybné, poněvadž toto hodnocení připouští větší či menší epigonství, jež je vždy elementem poškozujícím umění a jež vždy svědčí buď o nemístné kariéristické ješitnosti, či o lenosti ducha.

Levá umělecká fronta je neviditelná vzájemná sympatie a respekt, pojící opravdu originální, hodnotné tvůrce. Umění není válka. Pryč s vojenskými metaforami. Svobodné zápolení duchů je nejkrásnější podfvaná dějin. A bohatý tvůrce není kapitalistou. Nevykořisťuje nikoho. A dává své bohatství všem, kdož — je chtějí chutnat.

(Tam-tam 1, č. 5, prosinec 1925)

Vladislav Vančura:
PROTI SEKRETÁŘŮM SVÉ STRANY

Není pochyby, že historický materialismus a leninismus jsou disciplíny, které lze vyznávatí bez zevrubné znalosti. Ars est longa, nuže, tyto obory se prakticky nazývají názorem, avšak nejsou již více než názorem v nejužším smyslu politikém. V komunistické straně mluví se o způsobech třídního boje a vlád, o požadavcích proletariátu, ale nikdy nepadlo slovo o pracovním dnu dělníků, o komunistické tvorbě. V komunistické straně dělnictví, odbornost a styl neplatí za nic, právě tak jako jinde. Všechny ohavnosti demokracie (diletantismus, diskuse, volby, sněmování atd.) našly místo uvnitř partaje, jejíž povinností je nebyti partají, jejíž povinností je plán a realizace nového pracovního systému, vědecká kritika organizace moci. Zatímco jinde vznikají nové tvary, pracují marxistické fakulty a semináře, u nás se hlomozně věří. Nejprostší a nejsilnější je víra sekretářů, víra ve všech polohách svých výkyvů stejně prudká. V důsledku této víry a jakéhosi pravědomí věci, jevící se sekretářům, jsou snadné a jasné. Spolehlivý muž může spoléhat, že všechno správně tuší a že všemu rozumí: divadlu, výstavám, politice, odborům, družstevnictví a všemu, čeho je třeba, neboť kdysi v dávno-věku zbřídili jeho dělnickou jistotu v žargon všestranných rozumbradů. Na vrub této sekretářské ctnosti padají všechny kulturní omyly a škody, jako jsou ochotníci, bezvěrci, prolet-kult atd. Za tohoto režimu volební manifest komunistický